

راهکار عملیاتی

ظرفیت ساز

بدیهیم؟
یکه جوییم؟

THE
UNIVERSITY OF
MICHIGAN
LIBRARY

◆◆◆ فهرست ◆◆◆

- ۱ مقدمه و ضرورت
- ۳ مقدمه
- ۴ ضرورت ارائه راهکار عملیاتی
- ۷ چگونه راهکار عملیاتی ظرفیت‌ساز بدهیم؟
- ۹ معرفی بوم راهکار عملیاتی
- ۱۰ مراحل پر کردن بوم
- ۱۱ گام اول: ایده‌پردازی اولیه
- ۱۳ گام دوم: تجزیه
- ۲۱ گام سوم: اسکمپر
- ۲۱ متمم ۱: اسکمپر چیست؟
- ۲۵ متمم ۲: ویژگی‌های یک راهکار عملیاتی
- ۴۲ گام چهارم: ثبت راهکارهای عملیاتی جدید

مقدمه و ضرورت

مقدمه

این جزوه به عنوان مکمل کارگاه آموزشی «چگونه راهکار عملیاتی ظرفیت‌ساز بدهیم» تدوین شده است تا قبل، حین و بعد از اجرای کارگاه در یادگیری مهارت ایده‌پردازی و شکستن چارچوب‌ها به منتورها و فراگیران کمک کند.

هدف از این کارگاه آشنایی با مهارت ایده‌پردازی و ارائه راهکارهای عملیاتی ظرفیت‌ساز است. برای نیل به این هدف از ۲ ترفند (تکنیک) در ایده‌پردازی و یک ابزار آموزشی بهره می‌بریم:

ترفند اول: تجزیه

ترفند دوم: اسکمپر^۱

ابزار آموزشی: بوم راهکار عملیاتی

ضرورت ارائه راهکار عملیاتی

در دهه‌های اخیر این موضوع به وضوح دیده شده که حضور مردم در پیش‌برد کارها و حل مسائل کشور راه‌گشا بوده است. به صورتی که هر چه حضور مردم پررنگ‌تر بوده میزان موفقیت نیز بیشتر بوده است. اما سوال اصلی این است که چگونه می‌توان ساز و کاری برای حضور و نقش‌آفرینی بیشتر و مؤثرتر مردم در پیشرفت کشور طراحی و اجرا کرد؟

دلیل اصلی برای تدوین این جزوه و کارگاه، جایگاه ارائه «راهکارهای عملیاتی» در «حرکت عمومی» است. در سال‌های اخیر یکی از راهبردهای کشور ایجاد حرکت عمومی به جهت به میدان آوردن مردم برای حل مسائل کشور بوده است. چرا که با به میدان آوردن مردم و استفاده از ظرفیت‌های مردمی، مسائل کشور پایدارتر، سریع‌تر و بهینه‌تر حل و مسیر پیشرفت نیز هموارتر خواهد شد. این راهبرد، چهار عنصر لازم دارد:

شناخت صحنه، جهت‌گیری مشخص، عامل امیدبخش و نهایتاً عنصر چهارم که راهکار عملی است و ارائه‌ی آن وظیفه «حلقه میانی» به عنوان موتور محرک حرکت عمومی می‌باشد. حلقه‌های میانی پس از فهم چیستی و چرایی حرکت عمومی، بایستی چگونگی آن را نیز دانسته و نسبت

راهکار عملیاتی ظرفیت‌ساز

به ایجاد حرکت عمومی از طریق ارائه راهکارهای عملیاتی، اقدام کنند.

بنابراین یک فعال فرهنگی که قصد دارد نقش حلقه میانی را ایفا کند باید روش‌های خلق راهکارهای عملیاتی را بداند و به درستی به کار ببندد تا بتواند اقشار مختلف جامعه را به مقام افاده و کنشگری برساند.

چگونه راهکار عملیاتی ظرفیت‌ساز بدهیم؟

معرفی بوم راهکار عملیاتی

برای ارائه راهکار(ایده)های عملیاتی و ثبت آن‌ها از ابزار آموزشی «بوم» استفاده می‌کنیم. این بوم قسمت‌های مختلفی دارد که در بخش‌های آتی به توضیح هر یک می‌پردازیم. اما قبل از آن باید در نظر داشت که:

- (۱) این بوم حتما باید به صورت تیمی پُر شود.
- (۲) در حین کار روی بوم، حتما نیاز است که نوشته‌های خود را تغییر دهید. پس سعی کنید از مداد برای پر کردن بوم استفاده کنید.

برای دانلود نسخه با کیفیت بوم راهکار عملیاتی، بارکد زیر را اسکن کنید:

مراحل پر کردن بوم

گام صفر: نام تیم و اطلاعات اعضای تیم

در این بخش باید دو کار انجام دهید:

- اطلاعات اعضای تیم خود شامل نام و نام خانوادگی، شهرستان و محله‌ای که در آن فعالیت می‌کنید بنویسید.
- برای تیم خود یک نام مناسب انتخاب کنید.

نام تیم:

نام و نام خانوادگی:	شهرستان / محله:
نام و نام خانوادگی:	شهرستان / محله:
نام و نام خانوادگی:	شهرستان / محله:
نام و نام خانوادگی:	شهرستان / محله:
نام و نام خانوادگی:	شهرستان / محله:
نام و نام خانوادگی:	شهرستان / محله:

گام اول: ایده‌پردازی اولیه

در این گام نیز باید ۲ کار انجام بگیرد:

۱) با مشورت اعضای تیم نیاز است که یک موضوع برای ادامه کار انتخاب کنید. برای مثال عید غدیر، فاطمیه، سالگرد شهادت حاج قاسم سلیمانی، اوقات فراغت نوجوانان محله در تابستان و ...

۲) متناسب با موضوع انتخاب شده شروع به لیست کردن راهکارهای عملی برای آن موضوع کنید. این راهکارها می‌توانند از راهکارهایی باشد که قبلاً خودتان اجرا کردید، یا مخاطبش بودید، یا حتی جایی دیده‌اید، شنیده‌اید و یا مرسوم هستند. باید این راهکارها را در قسمت «ایده اولیه» بنویسید.

موضوع:

ایده اولیه:

شرح:

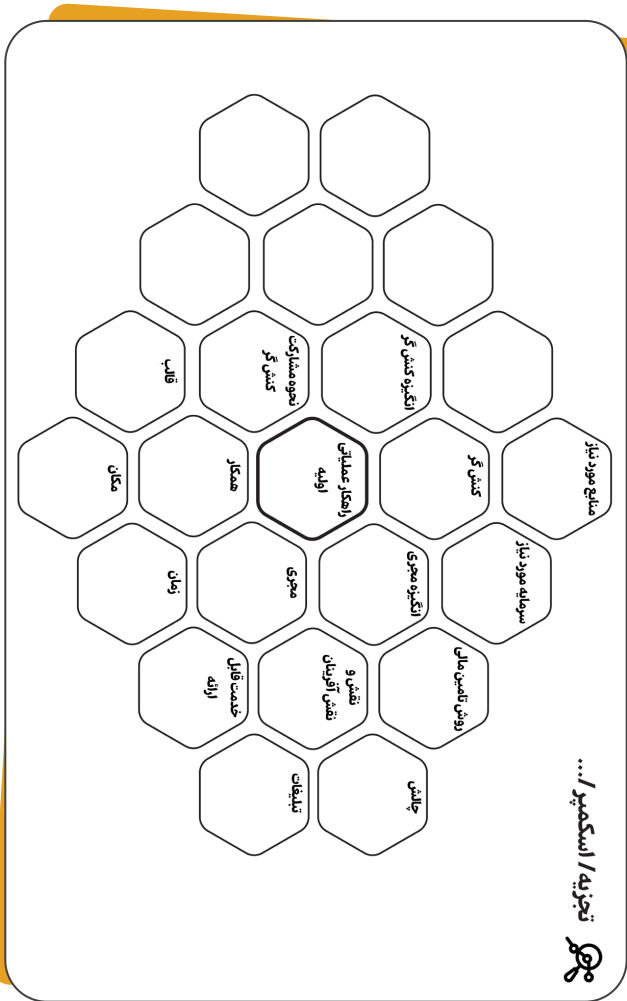
راهکار عملیاتی ظرفیت‌ساز

توجه داشته باشید که منظور از راهکارهای عملیاتی، راهکارهای صرف کنشگری نیست. با توجه به نقش حلقه میانی که باید ایفا کنید راهکارهای شما نیز باید از جنس یک حلقه میانی باشد که منجر به حرکت عمومی شود.

گام دوم: تجزیه

در این مرحله ابتدا ایده اولیه را در قسمت «تجزیه / اسکمپر» در شش ضلعی مرکزی با عنوان «راهکار عملیاتی اولیه» قرار دهید.

با در نظر گرفتن جزئیات راهکارتان، شروع به بیان اجزای مختلف و نوشتن آن اجزا در شش ضلعی‌های مربوط کنید. برای مثال مخاطب این راهکار کیست؟ چه خروجی‌هایی از این راهکار حاصل شده است؟ در چه قالبی برگزار می‌شود؟ محتوای آن در مورد چیست؟ و....

در بوم عنوان برخی از جزئیاتی که باید به آن بپردازید داخل شش ضلعی‌ها نوشته شده است. در این قسمت به توضیح هر کدام از آن‌ها با ذکر مثال می‌پردازیم:

راهکار عملیاتی اولیه: راهکار یا ایده عملیاتی که متناسب با موضوع نوشتید و در قسمت قبل توضیح داده شد.

مجری: مجری کسی است که زمینه اجرای راهکار و کنشگری دیگران را فراهم می‌کند. یک حلقه میانی می‌تواند گاهی خودش مجری باشد و گاهی برای اجرای راهکار، سایر فعالین فرهنگی را به میدان بیاورد.

انگیزه مجری: مجری به چه دلیل و با چه انگیزه‌ای این راهکار را اجرا می‌کند؟ مثل شناسایی افراد با استعداد در زمینه‌ای خاص، ترویج فرهنگ ایثار، افزایش نشاط در محله یا مدرسه، نگهداشت و استمرار بر شبکه قبلی یا حل یک مسئله با ایجاد حرکت عمومی و ...

همکار: سایر بازیگران (سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی و افراد و ...) در این میدان که می‌توانید با آن‌ها همکاری کنید و از آن‌ها کمک بگیرید چه کسانی هستند؟

راهکار عملیاتی ظرفیت‌ساز

مثل شهرداری، فرمانداری، سازمان تبلیغات، جبهه فرهنگی، خیریه‌ها، شرکت‌های خصوصی، دانشگاه‌ها، دانشجوها و ...

نقش و نقش‌آفرینان: برای به ثمر رسیدن این راهکار عملیاتی چه نقش‌های اصلی توسط چه کسانی باید ایفا شوند؟ برای مثال نقش «آشپزِ غذای نذری» که توسط خانم خانه‌دار و «پخش‌کننده غذای نذری» که توسط فرزند خانه اجرا می‌شود. دقت داشته باشید که نقش‌های ناظر بر ایده را باید بنویسید، نه نقش‌هایی که مربوط به وظایف حلقه‌های میانی (مثل شناسایی، اقناع و ...) و از ملزومات اجرای هر ایده عملیاتی ظرفیت‌سازی هستند.

کنشگر: چه کسانی قرار است با این راهکار تبدیل به کنشگر شوند؟ چه کسانی را می‌خواهید از مقام استفاده به افاده برسانید؟ برای مثال نوجوانانی که تا دیروز فقط در هیئت حضور داشتند و امروز با پیگیری حلقه میانی، می‌خواهند یک هیئت ویژه نوجوانان تأسیس و خودشان آن را اداره کنند.

انگیزه کنشگر: کنشگر شما به چه دلیل و با چه انگیزه‌ای

باید با شما همراهی کند؟ مثل علاقه به موضوع خاص، حس رقابت، خیرات برای درگذشتگان، مسئولیت اجتماعی، هویت بخشی، کشف استعداد، یادگیری، دوست‌یابی و ایجاد ارتباطات جدید و

نحوه مشارکت کنشگر: کنشگر برای شرکت در این راهکار باید چه کاری انجام دهد و چه وظایفی دارد؟ مثلاً پخت و توزیع غذا و یا قصه‌گویی مادر بزرگ‌ها برای نوه‌ها.

خدمت قابل ارائه: برای به ثمر رسیدن این راهکار عملیاتی باید چه خدمات و تسهیلاتی به کنشگران خود بدهید؟ مثل توزیع اقلام، آموزش، بازتاب رسانه‌ای، معرفی سخنران و استاد، در اختیار گذاشتن سامانه پیامکی و

چالش: در مسیر طراحی و اجرای این راهکار چه مشکلات و چالش‌هایی را پیش رو دارید؟ برای مثال تأمین امنیت رویدادهای بزرگ و پرجمعیت یک چالش محسوب می‌شود.

زمان: زمان و طول دوره برگزاری راهکار شما در چه تاریخی است؟ مثل عید غدیر، روز طبیعت، دهه فاطمیه و

راهکار عملیاتی ظرفیت‌ساز

مکان: محل برگزاری راهکار شما کجا است؟ مثل مدارس، دانشگاه، پارک، مسجد، محله، خانه و ...

قالب: این راهکار را در چه قالبی و با چه فرمی می‌خواهید برگزار کنید؟ مثل مسابقه، کارگاه، رویداد، بازی، پویش، نمایشگاه، راهپیمایی و ...

منابع مورد نیاز: برای طراحی و اجرای این راهکار چه منابعی باید در اختیار شما و کنشگران شما قرار بگیرد؟ مثل سامانه‌ی پیامکی، مواد اولیه برای پخت غذا، اتومبیل برای توزیع غذا و ...

سرمایه مورد نیاز: میزان سرمایه مورد نیاز شما چقدر است؟ عدد بنویسید.

روش تأمین مالی: این سرمایه از کجا و توسط چه کسانی تأمین می‌شود؟ مثل جمع‌سپاری، جمع‌آوری نذورات، حمایت‌های دولتی، راه‌اندازی یک کسب و کار جانبی و ...

تبلیغات: از چه روش‌های تبلیغاتی برای اطلاع‌رسانی و رساندن پیام خود به مخاطب و عموم جامعه استفاده

راهکار عملیاتی ظرفیت‌ساز

می‌کنید؟ مثل ارسال پیامک، نصب بنر در سطح شهر، فضای مجازی و ...

این عناوین تنها برخی از جزئیاتی است که می‌توان برای یک راهکار عملیاتی نوشت و ممکن است نیاز باشد خودتان جزئیات دیگری به این شش ضلعی‌ها اضافه کنید. به همین دلیل تعدادی شش ضلعی بدون عنوان در نظر گرفته شده است.

گام سوم: اسکمپر

متمم ۱: اسکمپر چیست؟

تکنیک اسکمپر (SCAMPER) یک روش خلاقانه در طراحی و ایده‌پردازی است. این تکنیک به صورت سوال‌هایی از موضوع مورد نظر پرسیده شده و با پاسخ دادن به این سوالات، ایده‌های جدیدی برای بهبود یا تغییر راهکار اولیه به ذهن می‌رسد. در این تکنیک، هر حرف از کلمه «SCAMPER» به یک کلمه خاص اشاره دارد که می‌تواند به عنوان راهنمایی برای تولید راهکارهای جدید مورد استفاده قرار گیرد. این سوالات به شرح زیر هستند.

برای مثال، فرض کنید که می‌خواهید یک محصول جدید بسازید. با استفاده از تکنیک اسکمپر، می‌توانید با پرسیدن سوالات زیر به راهکارهای جدیدی برای بهبود محصول خود برسید:

۱) جایگزین کردن (Substitute): آیا می‌توانید اجزایی از محصول را با اجزای دیگر جایگزین کنید که بهترین عملکرد را ایجاد کند و محصول بهتری تولید شود؟

۲) ترکیب کردن (**Combine**): آیا می‌توانید دو محصول موجود را با هم ترکیب کنید تا یک محصول جدید و بهتری بسازید؟

۳) سازگار کردن (**Adapt**): آیا می‌توانید محصول را با تغییراتی سازگار کنید تا بتوانید به بازار جدیدی وارد شوید؟

۴) تغییر دادن (**Modify**) یا کوچک و بزرگ کردن (**Magnify** و **Minimize**): آیا می‌توانید برخی از ویژگی‌های محصول را تغییر دهید (کوچک و بزرگ کنید) تا مناسب‌تر شود؟

۵) استفاده از آن در موارد دیگر (**Put to other uses**): آیا می‌توانید از محصول خود برای کاربردهای دیگری استفاده کنید؟

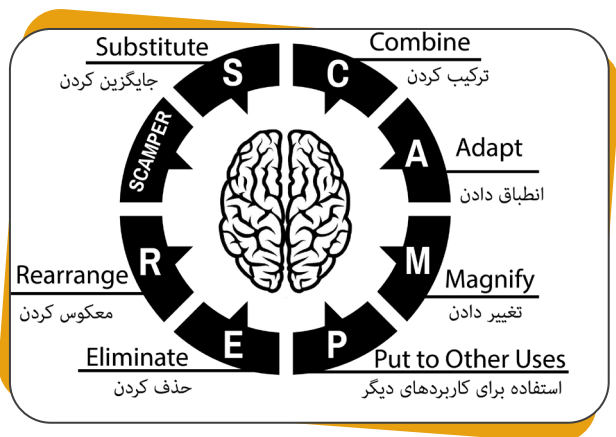
۶) حذف کردن (**Eliminate**): آیا می‌توانید برخی از قسمت‌هایی که به محصول اضافه شده اند ولی به آن‌ها نیاز نیست را حذف کنید؟

۷) بازترتیب دادن (**Rearrange**): آیا می‌توانید قطعات

راهکار عملیاتی ظرفیت‌ساز

مختلف محصول را بازترتیب دهید تا بهترین عملکرد را داشته باشد؟

این سوال‌ها تنها مثالی از سوالاتی هستند که در تکنیک اسکمپر مطرح می‌شوند. با پاسخ دادن به این سوالات، می‌توانید به راحتی راهکارهای جدیدی را برای بهبود یا تغییر یک موضوع به دست آورید. به طور خلاصه، سوالاتی که در این تکنیک مطرح می‌شوند، به شما کمک می‌کنند تا به مسئله‌ی مورد نظرتان از زوایای مختلف نگاه کنید و راهکارهای جدیدی برای بهبود آن به دست آورید.

با توجه به توضیحات اسکمپر با استفاده از عمل جایگزینی، ترکیب و انطباق، شروع به تغییر نوشته‌های خود داخل شش ضلعی‌ها کنید.

برای این کار از برگه یادداشت‌های برچسب‌دار کمک بگیرید. دقت داشته باشید که می‌توانید همه شش ضلعی‌ها به جز راهکار عملیاتی اولیه را تغییر دهید. این شش ضلعی باید از طریق تغییر سایر شش ضلعی‌ها به صورت خودکار تغییر کند.

دقت داشته باشید که برای این کار جایگاه حلقه میانی خودتان را فراموش نکنید و راهکارهای عملیاتی که ارائه می‌کنید حتما باید ویژگی‌های زیر را داشته باشند:

(۱) راهکار عملیاتی باید: ساده و خرد باشد.

(۲) راهکار عملیاتی باید: فراگیر باشد.

(۳) راهکار عملیاتی باید: داوطلبانه باشد.

متمم ۲: ویژگی‌های یک راهکار عملیاتی در حرکت عمومی

در این قسمت به بیان شفاف‌تر از این چهار ویژگی می‌پردازیم. هم چنین ذیل هر یک از ویژگی‌ها سوالاتی نوشته شده است که شما می‌توانید با پرسیدن این سوالات از خود نسبت به اصلاح و بهبود راهکارتان اقدام و یک راهکار با هدف ایجاد حرکت عمومی خلق کنید.

۱) ساده و خرد باشد

۱-۱) پیچیده نبودن کارها: همه مردم با هر سطح از تخصص، تحصیلات و مهارت بتوانند جای خود را در این میدان پیدا کنند و نقش‌آفرینی کنند. به عبارت دیگر برای همه با هر سطح از تخصص، تحصیلات و مهارت، نقش و وظیفه تعریف شده باشد و همه بتوانند کنشگری کنند.

آیا برای شرکت در این فعالیت تخصص یا رشته تحصیلی ویژه‌ای لازم است؟

سخت‌ترین و پیچیده‌ترین کار در راهکار عملیاتی اولیه شما چیست؟ آیا می‌توان آن را حذف کرد؟ اگر آن را حذف کنید

به شاکله‌ی اصلی راهکار شما آسیبی وارد می‌شود؟ اگر نتوان آن را حذف کرد آیا می‌توانید آن را تغییر دهید؟ مثلاً آیا می‌توانید با تقسیم کردن به کارهای کوچک‌تر، از پیچیدگی آن کم کنید؟

چگونه می‌توان فعالیت‌ها را ساده کرد به نحوی که هر کسی با هر توانی بتواند در پیشبرد این راهکار عملیاتی همراه باشد مثلاً مسن‌ترها و یا بچه‌ها هم بتوانند همراهی کنند؟

۱-۲) حجم و زمان مورد نیاز فعالیت‌ها کم باشد: برای مشارکت در این عملیات، کارهای سبک، با حجم کم و کوچک تعریف شود که برای انجام آن‌ها زمان زیادی لازم نباشد.

آیا حجم کار تعریف شده برای افراد به گونه‌ای است که مانع مشارکت آن‌ها شود؟

پرحجم‌ترین و زمان‌برترین کار چیست؟ آیا می‌توان آن را حذف کرد؟ اگر آن را حذف کنید به شاکله‌ی اصلی راهکار شما آسیبی وارد می‌شود؟ اگر نتوان آن را حذف کرد آیا می‌توانید آن را تغییر دهید؟ مثلاً آن را به قسمت‌های کوچک‌تر تقسیم کنید یا کارهای دیگری را جایگزین آن کنید که مستلزم وقت‌گذاری کمتری باشد؟

چگونه می‌توان هر کدام از فعالیت‌ها را به فعالیت‌های کوچک‌تر و جزئی‌تر تقسیم کرد به طوری که نیاز به زمان‌گذاری

راهکار عملیاتی ظرفیت‌ساز

کمی (مثلا در هر روز ۱۵ دقیقه) از طرف کنشگران باشد؟ آیا می‌توان با افزایش تعداد کنشگران از حجم کارها کم کرد؟ برای مثال در طرح «مرام مهدوی» برای اطعام نیازمندان شهر یزد، هر خانواده، در هر زمان و به هر اندازه که برایش مقدور باشد، علاوه بر غذای مورد نیاز خودشان در یک وعده، یک یا چند پُرس اضافه نیز درست می‌کنند و آن را به افراد نیازمند اختصاص می‌دهند. برخی افراد نیز در توزیع این غذاها کمک می‌کنند. برای عضویت و اعلام آمادگی در این طرح تنها ارسال یک کد دستوری نیاز است. بدین ترتیب همه خانواده‌ها با هر وضعیت مالی، در این طرح مشارکت دارند و افراد نیازمند را یک یا چند وعده غذایی در هفته مهمان سفره خودشان می‌کنند.

۲) فراگیر باشد

بتوان برای اجرای این راهکار عملیاتی، کنشگران دیگری را نیز درگیر کرد و برای همه کنشگران برنامه داشت. بتوان اقشار مختلف را به میدان کنشگری آورد تا تعداد آن‌ها بالاتر رود.

در پیشبرد این راهکار عملیاتی چند قشر از جامعه خود را می‌توانید به میدان کنشگری آورید؟

چه طور می‌توانید اقشار بیشتری را در نقش‌آفرینی این

فعالیت همراه سازید؟ آیا می‌توانید از کنشگران فعلی‌تان استفاده کنید و به شبکه آن‌ها و اطرافیان‌شان متصل شوید. برای مثال آقای ابراهیم دهقان دبیر جبهه فرهنگی در استان یزد می‌گویند: «ما می‌خواستیم سرود سلام فرمانده را در شهر یزد اجرا کنیم. اما برای پوشش رسانه‌ای با هر کجا که تماس می‌گرفتیم هزینه‌ها به حدی بالا بود که توان پرداخت آن را نداشتیم. به این ترتیب به ذهن‌مان رسید که فراخوان بدهیم و هر کسی از مردم که دوربین دارد و به فیلم‌برداری تسلط دارد دعوت کنیم به همکاری و بحمدلله با توان خود مردم و بدون هزینه، فیلم‌برداری مراسم انجام شد و کارهای دیجیتالی و دیگر امور مراسم که از توان ما خارج بود با دعوت از مردم به بهترین صورت انجام پذیرفت.»

۳) داوطلبانه باشد

افراد برای مشارکت در این راهکار عملیاتی انگیزه درونی داشته باشند و طلب حقوق نکنند.

چه انگیزه‌های بیرونی برای نقش‌آفرینی در بستر راهکار عملیاتی شما وجود دارد؟

چه انگیزه‌های درونی برای نقش‌آفرینی در بستر راهکار عملیاتی شما وجود دارد؟

در نسبت این دو بخش، غلبه با کدام یک از انگیزه‌ها است؟ اگر غلبه با انگیزه‌های بیرونی است چطور می‌توانیم انگیزه‌های درونی را پررنگ‌تر کنیم؟

برای مثال حجت‌الاسلام رهبر در مورد طرح عملیاتی خود می‌گویند: «با گفتگوهایی که با افراد محله انجام شد، مثلاً آرایشگر محله داوطلبانه پذیرفت که ماهانه ده بچه یتیم را رایگان اصلاح کند یا یک سوپر مارکت قبول کرد که ماهانه مواد خوراکی مورد نیاز خانواده‌های کم بضاعت را به صورت رایگان در اختیارشان قرار دهد. بعضی از خدمات ما حتی بین محلی بود. مثلاً یک محله دکتر متخصص داشت که محله‌ی دیگر نداشت. ما دکتر را دعوت می‌کردیم تا ساعاتی در هفته از افراد دیگر محله‌ها هم پذیرش داشته باشد. به این ترتیب خیلی از امور محله به وسیله‌ی خود مردم که تخصص‌های گوناگون داشتند به صورت داوطلبانه برطرف می‌شد.»

یا مثال دیگر طرح «هر خانه یک موبک» شهر کرمان به مناسبت سالگرد شهادت حاج قاسم سلیمانی است که هر خانواده به صورت داوطلبانه منزل خود را در اختیار مسافران قرار می‌دادند.

مثال: در مثال زیر از ترفند اسکمپر برای تغییر پویاش «هر خانه یک آشپزخانه» استفاده کردیم و چندین راهکار عملیاتی جدید خلق شد.

راهکار عملیاتی جدید ۱

تغییر ۱) فرض کنید می‌خواهیم به مناسبت اربعین، به جای بانوان خانه‌دار این بار کودکان و فرزندان خانواده نقش‌آفرینی کنند. پس در مرحله اول، کنشگر تغییر می‌کند. به این صورت که در شش ضلعی با عنوان کنشگر به جای «بانوان خانه‌دار» می‌نویسیم «کودکان و فرزندان خانواده».

تغییر ۲) چون جزئیات یک راهکار به هم وابسته هستند، وقتی یکی از جزئیات را تغییر دادیم امکان تغییر بقیه آن‌ها هم هست. برای مثال وقتی کنشگر تغییر کند نحوه مشارکت آن‌ها از «پختن غذا» به چیز دیگری که در توان خودشان باشد تغییر می‌کند. مثلاً «برگزاری موبکب یا هیئت خانگی».

تغییر ۳) مکانی که کودک می‌تواند در آن نقش‌آفرینی کند «اتاق خواب» خودش است. به این صورت که آن را با تزئین و فضاسازی به یک موبکب کوچک تبدیل کند.

تغییر ۴) و انگیزه آن‌ها از انجام این کار نیز می‌تواند «محبت امام حسین علیه السلام» یا «تشویق شدن و دیده شدن» باشد.

تغییر ۵) انگیزه مجری یا حلقه میانی هم می‌تواند «ترویج و

احیای سنت روضه‌های خانگی» باشد.

تغییر ۶) کودک برای این کار به وسایلی مثل پرچم و صوت مداحی و چای نیاز دارد.

تغییر ۷) نهایتاً شما به یک راهکار عملیاتی جدید می‌رسید که می‌توانید برای آن عنوان «هر اتاق یک موبک» را انتخاب کنید.

یا به همین ترتیب سایر جزئیات را هم می‌توانید تغییر دهید. دقت داشته باشید که در هر مرحله و با هر تغییر ولو کوچک، امکان تولید یک راهکار جدید وجود دارد. در شکل زیر، شاهد یک مثال هستیم:

راهکار عملیاتی جدید ۲

دوباره می‌خواهیم با تغییر پویش «هر خانه یک آشپزخانه» به راهکار عملیاتی دیگری برسیم.

تغییر (۱) فرض کنید مجری بخواهد مشکلات نیازمندان محله را با کمک کسبه همان محله حل کند. پس در قسمت «انگیزه مجری» می‌نویسیم «حل مشکلات نیازمندان و شبکه افراد ماهر دغدغه‌مند».

تغییر (۲) برای حل این مشکل باید از کسبه و افراد ماهر محله کمک بگیریم و می‌بایست هر کسی هر مهارتی دارد آن را در اختیار دیگران قرار دهد. پس در قسمت کنشگر به جای بانوان خانه‌دار باید «کسبه و مغازه‌دارهای محله» را قرار دهیم.

تغییر (۳) نحوه مشارکت کسبه و مغازه‌دارها به این صورت می‌تواند باشد که هر کسی هر مهارت یا تخصصی دارد رایگان در اختیار نیازمندان معرفی شده بگذارد. برای مثال تعمیر کولر یا لوله‌کشی رایگان برای نیازمندان.

تغییر ۴) مکان آن «مغازه» یا محل کسب افراد است.

تغییر ۵) و کنشگران با انگیزه کمک به نیازمندان در این راهکار مشارکت می‌کنند.

تغییر ۶) نکته دیگر اینکه راهکار موجود می‌تواند در کل سال به صورت مستمر اجرا شود.

تغییر ۷) در ازای این عمل خیر، مجری می‌تواند در بستر مجازی نام کسبه و آدرس مغازه‌ی آن‌ها و فعالیت‌هایشان را معرفی کنند.

تغییر ۸) به این صورت راهکار عملیاتی جدیدی خلق می‌شود. می‌توان نامی مثل «پویش مشگل‌گشا» برای آن انتخاب کرد.

راهکار عملیاتی جدید ۳

بار دیگر با الهام از پویش «هر خانه یک آشپزخانه» به راهکار عملیاتی دیگری خواهیم رسید.

تغییر (۱) این بار از مجری شروع می‌کنیم. تصور کنید یک مسجد در نقش حلقه میانی ظاهر شده و می‌خواهد برای اوقات فراغت نوجوانان محله برنامه‌ریزی جدیدی بکند. پس در قسمت «مجری» می‌نویسیم «مسجد محله».

تغییر (۲) «انگیزه مجری» استفاده از ایام تابستان و اوقات فراغت نوجوانان با هدف تقویت مهارت‌های شغلی و کسب‌وکاری در آن‌ها است.

تغییر (۳) بدین صورت زمان، «ایام تابستان» است.

تغییر (۴) کنشگران «کسبه و مغازه‌دارهای محله» هستند.

تغییر (۵) و مکان آن «مغازه» یا محل کسب افراد است.

تغییر (۶) انگیزه و دلیل مشارکت کسبه در این راهکار را

می‌توانیم «تأمین نیروی کار» برای ۳ ماه تابستان تحت عنوان کارآموز بدانیم.

تغییر (۷) در عوض کسبه خود را موظف می‌دانند که مهارت خود را به کارآموز نوجوان آموزش دهند.

تغییر (۸) مسجد هم خود را موظف می‌داند که نوجوان‌های دغدغه‌مند را شناسایی و پس از کشف استعداد و علاقه آن‌ها از طریق آزمون‌های استعدادسنجی مختلف، آن‌ها را به کسبه معرفی کنند.

تغییر (۹) به این صورت مسجد محله در نقش حلقه میانی برای پر کردن اوقات فراغت نوجوانان یک حرکت عمومی تحت عنوان «هر مغازه یک مدرسه» راه اندخته است.

راهکار عملیاتی جدید ۴

می‌توان با استفاده از پویش «هر خانه یک آشپزخانه» به رفع یکی دیگر از مسائل و دغدغه‌های ایام اربعین پرداخت.

تغییر (۱) برای مثال شاید انگیزه مجری «حل مشکل جابجایی یا حمل و نقل زائران» از مبدا تا مرز ایران و عراق باشد.

تغییر (۲) در این حالت می‌توان از ظرفیت زائرینی که با اتومبیل شخصی خود سفر می‌کنند و جای خالی دارند استفاده کرد.

تغییر (۳) بدین صورت که یک اپلیکیشن یا سامانه برای اطلاع‌رسانی و ایجاد ارتباط بین زائرین طراحی شود.

تغییر (۴) و هر زائری که جای خالی در اتومبیل خود دارد با اطلاع‌رسانی تعداد جای خالی و سایر جزئیات در این سامانه، زائرین دیگر را نیز تا مقصد برساند.

تغییر ۵) این راهکار را می‌توان در تمامی شهرها و استان‌ها اجرا کرد.

تغییر ۶) و نهایتاً راهکار عملیاتی جدید خود را «تاکسی‌های بهشتی» نام‌گذاری می‌کنیم.

راهکار عملیاتی ظرفیت‌ساز

همان‌طور که مشاهده می‌کنید از یک راهکار عملیاتی اولیه (هر خانه یک آشپزخانه) الهام گرفتیم و با تغییر جزئیات آن به چهار راهکار عملیاتی جدید رسیدیم که هر کدام کاربرد خود را دارند و یک حرکت عمومی برای به میدان آوردن مردم و حل مسائل کشور ایجاد می‌کنند.

گام چهارم: ثبت راهکارهای عملیاتی جدید
در مرحله قبل با تغییر اجزای ایده اولیه، راهکار بهتری تولید شد. این راهکار بهبودیافته را در قسمت «راهکار عملیاتی جدید» یادداشت کنید.

راهکار عملیاتی جدید باید عنوان داشته باشد. در هر راهکار عملیاتی جدید باید ۵ عنصر هدف، مخاطب، زمان، مکان و قالب اجرایی مشخص باشد.

راهکار عملیاتی جدید

.....
.....
.....

شرح راهکار

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

” در دهه‌های اخیر این موضوع به وضوح دیده شده که نقش آفرینی مردم در پیش برد کارها و حل مسائل کشور راه‌گشا بوده است. به صورتی که هر چه حضور مردم پررنگ‌تر بوده میزان موفقیت نیز بیشتر بوده است. اما سوال اصلی این است که چگونه می‌توان سازوکاری برای حضور و نقش آفرینی بیشتر و موثرتر مردم در پیشرفت کشور طراحی و اجرا کرد؟

دلیل اصلی برای تدوین این جزوه، جایگاه ارائه "راهکارهای عملیاتی" در "حرکت عمومی" است. در سال‌های اخیر یکی از راهبردهای کشور ایجاد حرکت عمومی به جهت به میدان آوردن مردم برای حل مسائل کشور بوده است. چراکه با به میدان آوردن مردم و استفاده از ظرفیت‌های مردمی، مسائل کشور پایدارتر، سریع‌تر و بهینه‌تر حل و مسیر پیشرفت نیز هموارتر خواهد شد.

و لازمه‌ی این نقش آفرینی ارائه‌ی "راهکار عملیاتی ظرفیت ساز" است.

“

